

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд

„Социалният капитал като фактор за развитие на селските общности в България”

научна специалност: социология

автор: Дона Костадинова Пикард

за получаване образователната и научна степен „доктор”

научен ръководител: доц. д-р Мариана Драганова

автор на становището:
проф. дсн Веска Кожухарова-Живкова

Познавам Дона Пикард от времето, когато тя участва в четенията за млади социолози на името на Живков Ошавков и спечели наградата „Иван Хаджийски” за най-добър текст, свързан с проблемния кръг на творчеството на Хаджийски. Работила съм с нея по организирането на социологически изяви и у мен се е затвърдило впечатлението за един интелигентен, деликатен, организационно активен и отзивчив млад човек. На Дона Пикард може да се разчита. Прегледът на нейната научна активност показва изяви качества на социолог, включен в многобройни научни прояви – международни и национални форуми, участия в различни по мащаб изследователски проекти, публикационна активност (индивидуална и в авторски колектив) – вкл. и по темата на дисертационния труд. Тя вече е представила пред съда на научната общност свои статии и доклади на научни изяви, с което е показала и своя път на научно приобщаване и израстване.

Дисертационният труд показва това израстване и извоюване на свое изследователско пространство.

Темата на дисертацията е актуална и отговаря на наболели социални потребности.

Темата е актуална, защото откликва на важни социални тревоги в контекста на днешния ден, но тя носи и своята научна актуалност чрез проециране на този важен научен концепт в неговото модерно интерпретиране – социален капитал върху изследователското пространство на социологията на селото и селските общности. От гледна точка на българския изследователски опит тя прави пробив в една почти неразработвана в този срез и от този изследователски ъгъл територия на научното търсене за селото.

Заслуга имат научният ръководител и секцията, че са подкрепили докторантката при изправяне пред научното предизвикателство да обвърже в едно изследователско цяло проблема за селските общности и социалния капитал и да намери своя версия в тълкуването на вече разработваните проблеми за село и селска общност – от една страна и за социалния капитал – от друга.

Целта, тезата и хипотезата са логически свързани и обосновани и тяхното концептуализиране пронизва целия дисертационен текст – от теоретичната рамка до

емпирията. Тъкмо теоретичната платформа показва както добро познаване на български и чужди автори, работили в тези области, така и подхода на авторката да намери своята позиция и своето мнение по общи и конкретни въпроси. Умението да се ползват различни по характер теоретични и информационни източници като опора и отправна точка показват израстването на авторката и разкриване на силни интерпретационни възможности при деликатно отстояване на собствените позиции.

Дисертантката успява да изгради своя терминологична мрежа чрез търсене на адекватни (но не буквални) преводи на основополагащи понятия в работите на водещите изследователи в проблематиката. Тя отива по-нататък и обогатява смислово пуснатите в обращение термини, ограничава се от едни автори и приема концепциите на други, но винаги водена от основната цел да докаже тезата си.

Втора глава е своеобразен мост от теоретичната база на първа глава към емпиричните анализи на трета глава с разработването на конкретните координати на българския случай – от историческите корени на социалния капитал в България към социалния капитал като потенциал за развитие на съвременните селски общности с цялата им проблемна обремененост. Изследвайки ресурсите на миналото, авторката разчита тяхната локация в настоящето, за да намери емпиричната им верификация.

Трета глава прави проверка на теоретичната конструкция чрез една доста сложно изградена система за емпиризация на теоретичен понятиен апарат, а от там към ново изкачване към теоретични обобщения чрез фактологията на емпиричните изследвания.

Лично аз приемам методическото описание и цялостното следване на алгоритъма за набиране на информация да бъде част от основния дисертационен корпус и съм убедена, че по този начин авторката ни прави съпричастни към логиката на изследователското търсене и по-дълбокото разбиране на емпиричната фактология. „Емпиричната” трета глава е най-обширна и с нейната тричастност – методика, анализ, изводи доказва успешния преход от теория към емпирична доказателственост на съществуващите процеси.

Залагайки в първа глава теоретичната постановка (по Ошавков – Тилкиджиев) за органичния характер на отделната селска общност, тя подбира четири моделни села, разкриващи различна типология на социалния капитал и потенциала му за развитие, а на базата на изводите за тях тя прави обобщения, които могат да се екстраполират с определена доза на сигурност върху цялата съвкупност от селски общности, представляващи селското население в България. Това означава, че въпреки „застраховките” на авторката за непредставителност на изследването, архитектурата на самото изследване, включващо много методи и типове ЕСИ подсказва, че изводите имат валидност, надхвърляща изследваните обекти.

Авторката е формулирала вярно приносите си от теоретично и научноприложна гледна точка. Струва ми се, че като въведение към приносите трябва да се подчертае новаторският характер на разработката – точно такова нещо не е правено, оригиналност при намиране на динамиката на прехода от теория към емпирия и експериментиране на множество методи за набиране на информация, която взаимно се верифицира – и като отделност, и като сравнимост.

Дисертантката правилно още в началото очертава редица ограничения, които си е наложила. Този дисертационен труд е отворена врата към следващи и следващи изследвания в това проблемно поле. Тъкмо с оглед на това връщане към темата искам да отправя някои конкретни бележки.

1. Когато се говори за съхранение на селската общност, се анализират само проблемите на естественото възпроизводство. Наблюденията показват, че за сегашния период за съхранение на селската общност важна роля играе

движението на населението, както и по-силните или по-слаби преселвания или завръщания. Впрочем в самия дисертационен труд се дават такива примери.

2. Едва ли е точно да смятаме малките семейни земеделски стопанства като белег за предпазарна ориентация и отстъпление от модерността. В контекста на това изследване обаче те могат да се разглеждат като важен инструмент на спояващия социален капитал.
3. На с.60 е отбелязано, че 27,51% от населението живеят в селските райони. Не, това са живеещите в селата. Добра илюстрация за разликата между село и селски райони има в самата дисертация.(вж. фиг.1, стр. 23)
4. Историческият спояващ капитал не е в задругата, която Впрочем не е повсеместно явление, а в системата и изградените форми за взаимопомощ между членовете на селската общност. Това е един важен акцент в емпиричната част на анализа, който чака по-нататъшното си развитие.

Бележки от такъв характер могат да се направят и на „най-образцовия труд”. В случая с настоящия дисертационен труд ние се срещаме с едно много сериозно изследователско постижение. Убедена съм, че дисертацията „Социалният капитал като фактор за развитие на селските общности в България” има всички качества да бъде успешно защитена, а на дисертантката Дона Костадинова Пикард да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор”. Лично аз ще гласувам „за” присъждането на образователната и научна степен „доктор” на докторантката Дона Пикард.

Член на журито:

проф. дсн Веска Кожухарова-Живкова

